

ศูนย์มิชชันนารีน่านและหลวงพระบาง

โดย

ประสิทธิ์ พงศ์อุดม

ฝ่ายประวัติศาสตร์ หน่วยงานจดหมายเหตุประวัติศาสตร์และวิจัย

สภาคริสตจักรในประเทศไทย

.....

ในปี ค.ศ.1872 ศาสนาจารย์แดเนียลแมคคิลวารี และนายแพทย์ชาร์ล วูแมน เดินทางสำรวจหัวเมืองในล้านนาเพื่อขยายงานประกาศคริสต์ศาสนา ท่านเดินทางไปตามเส้นทางเชียงใหม่ เชียงราย เชียงแสน สู่หลวงพระบาง และได้ผ่านมายังเมืองน่านในช่วงปลายเดือนพฤษภาคม ปีเดียวกัน เมืองน่านในสายตาของมิชชันนารีเมื่อปี ค.ศ.1872 เป็นเมืองที่มีชื่อเสียงและมีความสำคัญยิ่งเมืองหนึ่งในล้านนา มีความเจริญรุ่งเรือง เจ้าผู้ครองนครเป็นผู้ที่มีความปรีชาสามารถ ประชาชนมีความผาสุกจากการปกครองบริหารบ้านเมืองของเจ้าผู้ครองนคร

เมื่อมิชชันนารีมาถึงเมืองน่าน ได้รับการเอาใจใส่อย่างดีจากเจ้าบริรักษ์หลานของเจ้าผู้ครองนครน่านซึ่งมิชชันนารีเคยพบที่เชียงใหม่ ศาสนาจารย์แมคคิลวารีกล่าวไว้ในบันทึกของท่านว่า "ข้าพเจ้ารู้สึกรักเมืองน่านตั้งแต่แรกพบ และหมายไว้ว่าจะเป็นที่ตั้งศูนย์มิชชันนารีในวันข้างหน้า" เมื่อถึงปี ค.ศ.1890 ท่านได้เดินทางมายังเมืองน่านอีกครั้งหนึ่งพร้อมด้วยนางสาวมาการ์เร็ต บุตรสาว ในช่วงการเดินทางระหว่างลำปางถึงน่าน ศาสนาจารย์ฮิวจ์ และนางดอรา เทเลอร์ มิชชันนารีที่ลำปาง (ภายหลังเข้ามาเป็นมิชชันนารีคนสำคัญที่เมืองน่าน) ได้ติดตามมาด้วย คณะมิชชันนารีได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากข้าราชการเมืองน่าน แลละมีชาวเมืองน่านต่างมามุงดูอย่างเนืองแน่น มิชชันนารีกล่าวว่า ถึงแม้จะมีคนมามุงดูแน่นขนัดแต่ก็ไม่ค่อยยอมฟังเรื่องราวของคริสต์ศาสนาเลย อย่างไรก็ตาม การเดินทางมาครั้งนี้มิชชันนารีมีโอกาสได้เข้าเฝ้าเจ้าอนันตวรฤทธิเดช เจ้าผู้ครองนครน่าน ที่คุ้มแก้วด้วย

การตั้งศูนย์มิชชันนารีน่านนั้น เกิดขึ้นอย่างจริงจังหลังจากมีการเปิดศูนย์มิชชันนารีที่แพร่เมื่อปี ค.ศ.1893 แล้ว โดยมิชชันนารีได้มองเมืองน่านว่า มีความจำเป็นที่ควรจะต้องตั้งศูนย์มิชชันนารีอย่างเร่งด่วนเพื่อดำเนินงานฝ่ายโรมันคาทอลิก ที่จะขยายตัวเข้าเมืองน่านพร้อมกับการขยายอิทธิพลของฝรั่งเศส (สมัยก่อนฝ่ายโปรเตสแตนต์มองฝ่ายคาทอลิกเป็นฝ่ายตรงข้าม) ในการประชุมมิชชันนารีประจำปี ค.ศ.1894 นายแพทย์ซามูเอล ซี พีเพิลส์ หรือที่รู้จักในนาม "พ่อเลี้ยงปีเป้อ" มิชชันนารีที่ลำปาง รับอาสาที่จะเป็นมิชชันนารีประจำเมืองน่าน ท่านได้มาทดลองปฏิบัติงานที่น่านเมื่อช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางถึงกลางเดือนมีนาคม ค.ศ.1894 ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1895 ครอบครัวนายแพทย์พีเพิลส์ พร้อมด้วยนางสาวแคทเธอรีน ฟลิสัน เดินทางมาเป็นมิชชันนารีชุดแรก แต่อยู่ได้ไม่กี่สัปดาห์ต่างประสบปัญหาสุขภาพจึงกลับออกไป ทางมิชชันนารีได้มอบหมายให้ศูนย์มิชชันนารีที่เมืองแพร่เป็นฝ่ายดูแลแทน โดยมี

ครอบครัวศาสตราจารย์เวสต์ตัน และนางลิลเลียน ซีลล์ มิชชันนารีที่แพร่เข้ามาช่วยดูแลงาน พอถึงเดือนตุลาคม นายแพทย์พีเพิลส์ กลับมาเมืองน่าน ท่านได้ซื้อบ้านเก่าของเจ้านายเมืองน่านองค์หนึ่งเพื่อสร้างบ้านพักของมิชชันนารี ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1895 ศาสตราจารย์จอห์น เอช ฟรีแมน และศาสตราจารย์โรเบิร์ต เออร์วิน ได้ เข้ามาปฏิบัติพันธกิจที่เมืองน่านด้วย

พันธกิจของศูนย์มิชชันนารีน่านเมื่อแรกเริ่มนั้นได้มีการสถาปนาคริสตจักรขึ้นในวันที่ 27 กันยายน ค.ศ.1896 โดยมีสมาชิกผู้ใหญ่ 16 คน เด็ก 7 คน และได้แต่งตั้งนายคำอ้าย (บ้านเดิมอยู่ที่คริสตจักรเบ็ชเลเฮม เชียงใหม่ ท่านมาเมืองน่านพร้อมกับนายแพทย์พีเพิลส์) ให้เป็นผู้ปกครองหรือเฒ่าแก่คนแรกของคริสตจักร จากนั้นได้มีการขยายงานเผยแผ่คริสต์ศาสนาออกไปตามชนบทรอบนอก มีคริสเตียนตามชุมชนต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ทางเหนือ ผลของการเผยแผ่คริสต์ศาสนาได้เกิดคริสตจักรที่สำคัญ เช่น คริสตจักรสาวพัฒนาธรรม บ้านดอนแท่น อ.สา โดยเกิดเป็นชุมชนคริสเตียนในปีค.ศ.1910 และได้รับการสถาปนาเป็นคริสตจักรในปี ค.ศ.1934 คริสตจักรคุณานาคุดน ต.บ่อสวก อ.เมือง จ.น่าน เริ่มมีครอบครัวคริสเตียนเกิดขึ้นในปี ค.ศ.1914 และได้รับการสถาปนาเป็นคริสตจักรในปี ค.ศ.1933 คริสตจักรธรรมมาภรณ์ บ้านวังหม้อ อ.เมืองน่าน ซึ่งมีประวัติสืบย้อนถึงปี ค.ศ.1908 แต่มีการตั้งชุมชนคริสเตียนราวปี ค.ศ.1928 และได้รับการสถาปนาเป็นคริสตจักรในปี ค.ศ.1957 คริสตจักรพรสวรรค์ ต.สถาน อ.บัว ปรางภูมิชุมชนคริสเตียนครั้งแรกในปี ค.ศ.1918 และได้รับการสถาปนาเป็นคริสตจักรราวปี ค.ศ.1933

นอกจากนี้ยังมีคริสตจักรที่เกิดขึ้นภายหลัง เช่น คริสตจักรมโนธรรม ต.นาซาว อ.เมืองน่าน เริ่มมีคริสเตียนครั้งแรกในปี ค.ศ.1913 แต่มีการตั้งเป็นคริสตจักรในปี ค.ศ.1963 คริสตจักรแดนดำรงธรรม มีต้นกำเนิดสืบย้อนไปถึงชุมชนคริสเตียนสมัยแรกในปี ค.ศ.1923 ที่บ้านวังแหน อ.บัว ภายหลังครอบครัวคริสเตียนบ้านวังแหนได้อพยพโยกย้ายหลบภัยคอมมิวนิสต์มาตั้งที่บ้านแดนพนา และได้รับการสถาปนาเป็นคริสตจักรใหม่ในปี ค.ศ.1972 คริสตจักรประศาสน์ธรรม ต.ฝายแก้ว เป็นคริสตจักรของผู้ป่วยโรคเรื้อน โดยปรากฏผู้รับเชื่อเป็นคริสเตียนระหว่างปี ค.ศ.1929-1934 และได้รับการสถาปนาเป็นคริสตจักรในปี ค.ศ.1957

คริสตจักรศิลาเพชร ต.ศิลาเพชร อ.บัว เป็นชุมชนคริสเตียนที่มีต้นกำเนิดเป็นชาวยอง โดยมีกลุ่มผู้รับเชื่อเป็นคริสเตียนในปี ค.ศ.1951 และได้รับการสถาปนาเป็นคริสตจักรในปี ค.ศ.1963 คริสตจักรพันธสัญญา เป็นคริสตจักรของผู้ป่วยโรคเรื้อนอีกแห่งหนึ่งอยู่ในตำบลยม อำเภอท่าวังผา มีชุมชนชาวคริสต์ครั้งแรกที่นี้ราวปี ค.ศ.1947 และภายหลังได้รับการสถาปนาเป็นคริสตจักรในปี ค.ศ.1970 คริสตจักรกัณฑ์พิภพิตติคุณ บ้านน้ำเกียน ต.น้ำแก่น อ.เมืองน่าน เริ่มมีชุมชนคริสเตียนครั้งแรกราวปี ค.ศ.1916-1918 จนกระทั่งถึงปี ค.ศ.1985 จึงได้รับการสถาปนาเป็นคริสตจักร และถึงแม้ว่าคริสตจักรนี้จะมีขนาดเล็กกว่าคริสตจักรอื่นๆ ในเมืองน่าน แต่เป็นที่นิกายผู้นำคริสตจักรและโรงเรียนคริสเตียนหลายท่าน เช่น ศาสตราจารย์อินทร์ปิ่น ดีต้นนา ศิษยาภิบาลคริสตจักรเวียงน่าน อาจารย์ดวงสี ดีต้นนา ครูใหญ่โรงเรียนลินกัลน้อแคเดมี นางยอดหล้า ดรุณนารถ ครูใหญ่โรงเรียนรังษีเกษม อาจารย์ดวงแก้ว ดีต้นนา

ผู้นำคริสจักรและโรงเรียนที่เมืองแพร่ เป็นต้น

นอกจากการประกาศเผยแผ่คริสต์ศาสนาแล้ว มิชันนารีได้ริเริ่มการศึกษาแบบตะวันตกโดยนำเด็กมาเรียนหนังสือตั้งแต่ระยะแรกเริ่มมีศูนย์มิชชันนารี แต่โรงเรียนได้เปิดขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 11 มิถุนายน ค.ศ.1907 เรียกว่า Boys Christian High School of Nan มีนักเรียนทั้งแบบประจำ (นักเรียนกินนอน) และไปกลับ เมื่อถึงปี ค.ศ.1910 ศาสนาจารย์แมเรียน บี. ปาล์มเมอร์ เข้ามารับผิดชอบโรงเรียนนี้ ท่านได้ทำการสอนใต้ถุนบ้านพักเนื่องจาก "โสงสอน" เดิมมีสภาพทรุดโทรมมาก ปีเดียวกันนี้นางปาล์มเมอร์ได้เปิดชั้นสอนนักเรียนหญิง แต่ดำเนินการได้เพียง 3 เดือนก็หยุดไป ครอบครัวศาสนาจารย์ฮิวจ์ นางดอรา เทเลอร์ ซึ่งเข้ามาเป็นมิชชันนารี ที่เมืองน่านในปี ค.ศ.1909 ได้รับผิดชอบการสอนนักเรียนหญิงต่อมา

ในปี ค.ศ.1912 นางสาวลูซี่ สตาร์ลิง เข้ามารับผิดชอบโรงเรียนหญิง และในปี ค.ศ.1913 เริ่มสร้างอาคารเรียนชายอย่างถาวรที่บ้านต้นปล้อง (โรงเรียนน่านคริสเตียนศึกษาแผนกมัธยมในปัจจุบัน) โดยได้รับทุนสนับสนุนจากคริสตจักรลินคอล์น มลรัฐเนบราสกา สหรัฐอเมริกา ศาสนาจารย์เทเลอร์เป็นผู้จัดการก่อสร้างอาคารนี้เป็นอาคาร 2 ชั้น ใช้อิฐเผาที่มิชชันนารีทำขึ้นเอง การก่อสร้างสำเร็จลงเมื่อปี ค.ศ.1915 จากนั้นได้เริ่มก่อสร้างอาคารเรียนหญิงที่บ้านดอนแก้ว (โรงเรียนน่านคริสเตียนศึกษาแผนกประถมในปัจจุบัน) ต่อมาในปี ค.ศ.1916 ได้เปิดใช้อาคารเรียนชายหลังใหม่อย่างเป็นทางการและได้ใช้ชื่อโรงเรียนว่า "โรงเรียนลินคอล์นอะแคเดมี" ตามชื่อของคริสตจักรผู้สนับสนุน ส่วนอาคารเรียนหญิงสำเร็จลงในปี ค.ศ.1917 และได้ใช้ชื่อว่า "โรงเรียนรังษีเกษม" ตามพระนามของสมเด็จพระองค์เจ้าภาณุรังษี ที่เสด็จเยี่ยมกิจการของมิชชันนารีเมืองน่านในเวลานั้น

งานด้านการแพทย์ในระยะเริ่มแรกยังเป็นเพียงกิจกรรมเล็กๆ สถานรักษาพยาบาลหรือ "โสงยา" ยังคงใช้บ้านพักของมิชชันนารีเป็นที่ทำการ (ในสมัยนั้นตั้งอยู่ที่บ้านดอนเชียงยืน บริเวณโรงเรียนสตรีศรีน่านปัจจุบัน) การรักษาผู้ป่วยสมัยแรก ๆ นอกจากจะมีหมอมิชชันนารีรับผิดชอบรักษาพยาบาลแล้ว ยังมีผู้ช่วยคนเมือง เช่น นายอินทร์ปั้น โอสถสิทธิ์ นายยาวิไชย วุฒิการณ์ และหนานปัญญา ไชยประสิทธิ์ เป็นต้น

ในช่วงปี ค.ศ.1895-1920 มีนายแพทย์มิชชันนารีเข้ามาช่วยงานด้านการแพทย์สืบทอดต่อมาหลายท่าน จนกระทั่งถึงปี ค.ศ.1925 นายแพทย์ดักลาส คอลลีเออร์ เข้ามาปฏิบัติงาน ช่วงนี้มีการสร้างอาคารโรงพยาบาลหลังใหม่ในปี ค.ศ.1927 ที่บริเวณโรงเรียนลินคอล์นอะแคเดมี บ้านต้นปล้อง ต.ในเวียง การก่อสร้างสำเร็จและมีการเฉลิมฉลองภายในวันที่ 29 กันยายน ค.ศ.1928 ปีต่อมานายแพทย์คอลลีเออร์กลับไปสหรัฐอเมริกา นายแพทย์โรมัส พร็อคเตอร์ เข้ามารับชอบในปี ค.ศ.1930 และช่วงนี้หมอบุญทานันทยา เข้ามาช่วยงานด้วย หลังจากนายแพทย์พร็อคเตอร์กลับออกไปในปี ค.ศ.1932 หมอบุญทานันทยา เป็นผู้รับผิดชอบต่อมา แต่เมื่อถึงปี ค.ศ.1934 ท่านไปทำงานที่แพร่ งานด้านโรงพยาบาลของมิชชันน่านแทบจะปิดลงเนื่องจากขาดหมอมารับผิดชอบ แต่ก็มีนายแพทย์สว่าง สิงหนेत्र ขณะนั้นทำงานที่โรงพยาบาลของมิชชันแพร่ ได้เข้ามาช่วยรับผิดชอบโรงพยาบาลมิชชันน่านเป็นเวลาร่วม 3 ปี

ในปี ค.ศ.1935 นายแพทย์ชาร์ล เอช คริกซ์ เข้ามาเป็นผู้รับผิดชอบ ท่านได้สร้างตึกนอนของผู้ป่วยขึ้นอีก 1 หลัง ต่อมาในปี ค.ศ.1940 นายแพทย์คริกซ์และครอบครัว กลับไปสหรัฐอเมริกา หมอบุญทาและนางฟองจันทร์ ภรรยา ได้เข้ามารับผิดชอบอีกครั้งหนึ่ง จนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่สองในปลายปี ค.ศ.1941 โรงพยาบาลของมิชชันนารีรัฐบาลไทยยึดเพราะถือเป็นทรัพย์สินของชาติศัตรูและได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงพยาบาลอาทิตย์ทิพย์อาภา มีนายแพทย์ประเสริฐ ศิระศิริยานนท์ เป็นผู้อำนวยการ เมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลงในปี ค.ศ.1945 รัฐบาลมอบโรงพยาบาลคืนแก่มิชชัน ซึ่งทางมิชชันและสภาคริสตจักรในประเทศไทยได้ส่งหมอบุญทามาเป็นผู้รับผิดชอบ จนถึงปี ค.ศ.1949 หมอบุญทาได้ลากลับไปอยู่เมืองแพร์ นายแพทย์ฮาร์ดีน นีเดเลอร์ อาสาสมัครจากสหรัฐอเมริกา เข้ามาดำเนินการอีกประมาณ 3 ปี แล้วกลับออกไป สภาคริสตจักรในประเทศไทยผู้รับผิดชอบต่อจากมิชชัน จึงขอให้นายแพทย์ขุนนิวรรณ์ ไรคาพาธ (เมือง ไชยวัฒณ์) มาช่วยดำเนินงาน แต่กิจการโรงพยาบาลไม่เจริญเท่าที่ควรเนื่องจากขาดทุนทรัพย์ในการดำเนินงาน ในปี ค.ศ.1956 นายแพทย์ขุนนิวรรณ์ไรคาพาธลาออกขณะที่สภาคริสตจักรในประเทศไทย ไม่อาจหานายแพทย์มารับผิดชอบได้ ช่วงเดียวกันนี้รัฐบาลได้สร้างโรงพยาบาลขึ้นที่จังหวัดน่าน สภาคริสตจักรในประเทศไทยจึงได้ยุบกิจการโรงพยาบาลลงเป็นเพียงคลินิกโดยมีหมอปรร วุฒิรัตน์ ผู้ช่วยด้านการแพทย์ที่เคยทำงานในโรงพยาบาลนี้ตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นผู้รับผิดชอบจนกระทั่ง ถึงปี ค.ศ.1959 จึงได้ปิดกิจการด้านการแพทย์ของมิชชันลงอย่างสิ้นเชิง

ต่อมาในช่วงที่ศาสนาจารย์ทองคำและนางอัมพร พันธุ์พงศ์ เข้ามารับผิดชอบเป็นผู้นำคริสตจักรภาคที่ 5 น่าน ระหว่างปี ค.ศ.1965-1975 ได้นำเรื่องการคุมกำเนิดเข้ามาแนะนำสตรีในจังหวัดน่านครั้งแรกในปี ค.ศ.1968 เป็นการปฏิบัติงานร่วมกับโครงการวางแผนครอบครัวของนายแพทย์เอ็ดวิน บี แมคดาเนียล แห่งโรงพยาบาลแมคคอร์มิค เชียงใหม่ (เป็นโครงการของท่านโดยส่วนตัวไม่ใช่นโยบายของสภาคริสตจักรในประเทศไทย) มีสตรีที่เข้ารับคำแนะนำและใช้ยาคุมกำเนิดครั้งแรกหลายร้อยคน มีการประชุมใหญ่ประจำปีของผู้รับบริการคุมกำเนิด คณะแพทย์พยาบาลทั้งไทยและอเมริกันมาเยี่ยมชมให้การแนะนำ หลังจากนั้นก็มีสตรีที่เมืองน่านได้มารับบริการด้านนี้หลายพันคน กิจกรรมดังกล่าวนับเป็นการให้บริการคุมกำเนิดสมัยเริ่มแรกในประเทศไทยและเป็นที่ยอมรับของทางราชการด้วย ภายหลังจากต่อมาทางจังหวัดได้รับเป็นการบริการของรัฐโดยสาธารณสุขจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ

ศูนย์ประกาศหลวงพระบาง

ชุมชนคริสเตียนในเขตหลวงพระบาง มีที่มาจากกาเผยแผ่คริสต์ศาสนาของศาสนาจารย์แดเนียล แมคคิลวารี ซึ่งได้เดินทางสำรวจและประกาศกับชาวขมุครั้งแรกที่นี้เมื่อปี ค.ศ.1872 ต่อมาในปลายปี ค.ศ.1896 นายแพทย์ชาโมเอล ซี พีเฟิลส์ ผู้บุกเบิกศูนย์มิชชันนารีน่านได้ร่วมเดินทางไปยังหลวงพระบางกับศาสนาจารย์แมคคิลวารีด้วย นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้มิชชันนารีที่เมืองน่านสนใจการประกาศเผยแผ่

ในเขตหลวงพระบาง แต่เนื่องจากศูนย์มิชชันนารีนั้นยังอยู่ในระยะแรกตั้งและขาดมิชชันนารีเข้ามาปฏิบัติงาน ทำให้ความสนใจเรื่องหลวงพระบางยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรม จนกระทั่งเมื่อศาสนาจารย์ยิวจ์ เทเลอร์ เข้ามาเป็นมิชชันนารีที่เมืองน่านในปี ค.ศ.1909 ท่านเป็นคนหนึ่งที่ทำให้ความสนใจในการประกาศเผยแผ่ในเขตหลวงพระบาง ทว่ายังไม่สามารถดำเนินการได้เพราะฝรั่งเศสห้ามมิชชันนารีตะวันตกเข้าไปเผยแผ่ศาสนาในดินแดนยึดครองของตน

เมื่อถึงปี ค.ศ.1922 ศาสนาจารย์เทเลอร์ กล่าวว่า มีผู้ประกาศจากน่าน 2 คน ไปทำงานที่หลวงพระบางไม่ทราบว่าเป็นใคร แต่ในปี ค.ศ.1924 ปรากฏชื่อครูวงศ์ (เคยทำงานที่เมืองเทิงและเชียงคำ) กับ เฒ่าแก่บุญทา จันทบูรณ เป็นผู้ประกาศในเขตหลวงพระบาง ต่อมาในปลายปี ค.ศ.1925 ศาสนาจารย์เทเลอร์ พร้อมด้วยคณะผู้ประกาศชาวน่านได้เดินทางไปประกาศในเขตหลวงพระบางครั้งใหญ่ ได้ให้บัพติศมาแก่ขมุและชาวภูไทหลายคน หลังจากนั้นท่านเสนอให้ทางมิชชันเปิดศูนย์คริสเตียนที่หลวงพระบางอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.1926 มิชชันสยามได้มอบหมายให้ศาสนาจารย์เทเลอร์และศูนย์มิชชันนารีที่น่านเป็นผู้รับผิดชอบ ศาสนาจารย์ธรรมวงศ์ เจริญพงษ์ และเฒ่าแก่บุญทา จันทบูรณ ผู้นำคริสเตียนที่เมืองน่านเป็นมิชชันนารีสองคนแรกที่ไปปฏิบัติงานในศูนย์คริสเตียนหลวงพระบาง และในปี ค.ศ.1927 ศาสนาจารย์เทเลอร์ ได้พบกับคริสเตียนชาวขมุที่เมืองสายบุรีที่ยังมีความเชื่อมั่นคงที่ไม่เคยพบกับมิชชันนารีมาเป็นเวลา 25 ปี แล้ว

นับตั้งแต่ ค.ศ.1927 เป็นต้นมา ศาสนาจารย์เทเลอร์ได้ทุ่มเทให้กับการประกาศเผยแผ่ศาสนาที่หลวงพระบางอย่างมาก ท่านเดินทางไปประกาศเยี่ยมเยียนทุกปี โดยในปี ค.ศ.1928 ได้ให้บัพติศมาแก่ขมุที่บ้านห้วยลูน ทั้งผู้ใหญ่และเด็กรวม 42 คน ที่บ้านบึงหมาก 13 คน บ้านหัวแก่ง 6 คน เมื่อถึงปลายปี ค.ศ.1929 มีข้อมูลว่าในเขตหลวงพระบางมีคริสเตียนไม่น้อยกว่า 70 คน และมีผู้พร้อมที่จะรับเชื่ออีก 70 คน ในต้นปี ค.ศ.1931 ศูนย์มิชชันนารีนั้นได้ส่งผู้ประกาศหลายคนไปทำงานในเขตหลวงพระบาง เช่น ศาสนาจารย์อินแสง จันทวรรัตน์ ครอบครวัศศาสนาจารย์เมือง ดรุณนารถ ศาสนาจารย์ผัด จิตไพศาล เฒ่าแก่บุญทา และนายชื่น เป็นต้น

ในปี ค.ศ.1933 ศูนย์มิชชันนารีนั้นได้ส่งครูผัด จิตไพศาล และอาจารย์อินทร์ปิ่น ดิฉันนาพร้อมทั้งลูกหลานให้ไปประกาศและเยี่ยมเยียนพวกพี่น้องที่จอมแลง มีรายงานว่าที่หมู่บ้านจอมแลงนี้มีคริสเตียน 92 คน กำลังโยกย้ายไปตั้งชุมชนเฉพาะของตนเองแยกจากผู้อื่น คณะผู้ประกาศเดินทางไปยังแขวงสายบุรีได้รับคนเข้าเป็นคริสเตียนอีก 3 คน คือแสนถานะกับบุตรชายแหละหญิง จากนั้นได้เดินทางไปบ้านบ่อไหล รับคริสเตียนอีก 2 คน คือแสนกัณทะ (หนานกัณทะ) กับนางแก้ว ภรรยา เมื่อเดินทางต่อไปถึงบ้านน้ำจึ่งซึ่งเป็นหมู่บ้านคริสเตียนชาวขมุและเป็นถิ่นเดิมที่ศาสนาจารย์แมคกิลวารีได้ไปวางรากฐานคริสต์ศาสนาไว้หลายสิบปีมาแล้ว พบว่า ที่นี่ยังมีการยึดถือในคริสต์ศาสนาอย่างมั่นคง หมู่บ้านนี้มีผู้ปกครอง 2 ท่านคือผู้ปกครองสุข ซึ่งเคยได้รับการศึกษาจากโรงเรียนพระคริสตธรรม เชียงใหม่ กับผู้ปกครองคุณ หมู่บ้านคริสเตียนนี้มีประมาณ 15 หลังคาเรือน คณะผู้ประกาศเดินทางต่อไปบ้านห้วยลา

ซึ่งเป็นหมู่บ้านของคริสเตียนชาวขมุห่างจากบ้านน้ำจางประมาณ 6-7 กิโลเมตร มีโฮงสวดและพวกคริสเตียนที่บ้านน้ำจางเคยเดินทางขึ้นเขาไปร่วมนมัสการที่โรงสวดหลังนี้ทุกอาทิตย์ ที่ห้วยลาเป็นสถานที่อาศัยของผู้ประกาศอภิปาลคืออาจารย์ใจมา (ชาวเชียงใหม่) รับผิดชอบอยู่หลังจากนั้นแล้วก็เดินทางไปห้วยตาบด มีคริสเตียน 2 ครอบครัวและมีคริสเตียนอีก 1 ครอบครัวที่ภูกระฮัง

ในปี ค.ศ.1934 ศาสนาจารย์ฮิวจ์และนางแฮทท์ เทเลอร์ นายแพทย์ฮาร์ดีน นีดเลอร์ พร้อมด้วยผู้ประกาศจากเมืองน่าน เดินทางไปประกาศเยียมเยียนที่หลวงพระบางอีกครั้งหนึ่ง หลังจากการเยียมเยียนที่จอมแดงแล้ว คณะผู้ประกาศเดินทางไปยังห้วยเสา แหม่มแฮทท์ ป่วยหนักและเสียชีวิตขณะล่องเรืออยู่กลางแม่น้ำโขงในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1934 ผู้ร่วมทางทำการฝังศพของท่านอย่างเร่งรีบที่ตำบลป่าฮัง เนื่องจากนายแพทย์นีดเลอร์ป่วยหนักอีกคนหนึ่งต้องนำส่งโรงพยาบาลที่หลวงพระบาง หลังจากนั้นศาสนาจารย์เทเลอร์ ยังได้เดินทางเยียมเยียนและอำลาคริสเตียนตามชุมชนรายทางอีกหลายแห่งแล้วกลับเมืองน่าน ต่อมาในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1935 ศาสนาจารย์เทเลอร์ พร้อมด้วยนายเมืองโพธิ์ จันทบูรณ์ ได้เดินทางไปก่อสร้าง (กุ) ให้แหม่มแฮทท์แล้วท่านเดินทางกลับไปสหรัฐอเมริกา

ถึงปี ค.ศ.1935 ครอบครัวเฒ่าแก่บุญทา จันทบูรณ์ ยังคงเป็นมิชชันนารีอยู่ทางตอนใต้ของหลวงพระบาง แต่หลังจากนั้นเรื่องราวของศูนย์คริสเตียนที่หลวงพระบางขาดหายไป เข้าใจว่าศูนย์คริสเตียนหลวงพระบางยุติลงหลังจากครอบครัวเฒ่าแก่บุญทากลับเมืองน่าน และในช่วงที่ศาสนาจารย์เฮร์เบท สตีวจ ที่มาเป็นมิชชันนารีต่อจากศาสนาจารย์เทเลอร์ ได้หยุดส่งคณะผู้ประกาศไปหลวงพระบาง ดังนั้นศูนย์คริสเตียนหลวงพระบางจึงได้ยุติลงพร้อมกับการจากไปของศาสนาจารย์เทเลอร์ เหลือไว้เพียงอดีตที่ครั้งหนึ่งศูนย์มิชชันนารีนั้นเคยทุ่มเทให้กับการประกาศเผยแผ่ที่ศูนย์คริสเตียนหลวงพระบางอย่างมาก นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1925-1934 รวมเวลาราว 10 ปี